

JAN SVEN UNGS SON

"Les Cheminées de Cologne", fotoobjekt 1988

"Psycho-Mapping Europe version 2.0" 20 målningar 2007-2009. Installationsbild från Galleri Flach+Thulin, Stockholm 2009

I morgon kommer det att upprepas av Johanna Uddén

Tänk dig att ta en originalkarta och rita av den. Därefter "glömmer du" ursprungsbilden och kopierar din kopia. Och så fortsätter du kopierandet tills du har tjugo bilder som är kopior av varandra i en given ordning. Där har du Jan Svenungssons metod i projektet Psycho-Mapping som han arbetat med sedan 90-talet.

– Jag leker ett slags "viskleken" med mig själv, fast översatt till visuellt språk. Egentligen försöker jag bara göra rätt. Jag vill kopiera den föregående bilden och den avvikelse som finns i den är den sanning som jag har att förhålla mig till. Jag ser det som en parallell till den kulturella utvecklingen. Man försöker göra som sin förebild, till exempel en idol eller en lärare. Men om man trots goda intentioner kommer fram till något annat än sin förebild, är det viktigt, kanske bättre. Det är något att ta fasta på.

Jan Svenungsson är född 1961 och uppväxt i Uppsala. Många jämnåriga, däribland jag själv, kommer säkert ihåg honom från Uppsalas musikscen under sent 70-tal och tidigt 80-tal. Då närmade han sig punken i banden Lepra och Svart. Idag är Jan Svenungsson konstprofessor i Wien och bosatt i Berlin. Han menar att han lärde sig mycket om konstnärskapet under den intensiva musikperioden; om kreativitet och disciplin, men även om brist på disciplin.

Efter utbildning på Konstakademien i Stockholm studerade Jan Svenungsson i Paris 1988–89 och han var inriktad på att bosätta sig i Frankrike. Men genom ett stipendium hamnade han på Künstlerhaus Bethanien i Berlin 1995.

– När jag fick ateljéstipendiet i Berlin var det toppen! Jag fick ateljé, lägenhet och pengar. Och så lärde jag känna ateljégrannen Katrin von Mahltzahn som jag senare gifte mig med. Katrin von Mahltzahn är också konstprofessor (i Leipzig) numera och tillsammans har de nyligen ställt ut tillsammans på Tidaholms litografimuseum, ett av de få nedslag Jan Svenungsson gjort i Sverige den senaste tiden.

"Den femte skorstenen", 14 m, Motala Ström, Norrköping 1999

– Jag har haft många offentliga uppdrag i Sverige men de senaste var för tre år sedan, så kanske är det slut med det nu.

Många Uppsalabor väntar kanske på ett av Jan Svenungssons mest karaktäristiska konstverk på någon offentlig plats – en skorsten. Skorstenarna är ett pågående projekt och enligt honom själv ett livslångt sådant. I vanlig ordning upprepar sig Jan Svenungsson, med en liten förskjutning varje gång. Han har hittills byggt nio skorstenar som blir en meter högre för varje gång. Men just skorstenar? Hur började det?

– När jag gick på Mejan blev jag inbjuden av det nystartade konstmagasinet HYPE att illustrera en dikt av Roque Falcon. Dikten handlade om höga hus och jag tittade på massor av olika bilder, bland annat en bild av en skorsten. Jag vände den uppochner och satte upp den på väggen. Ju mer jag tittade desto mer såg himlen som omgav skorstenen ut som höga hus och skorstenen blev mellanrummet.

Jan Svenungsson började då fotografera skorstenar och han ramade in dem väldigt snävt med ramar som följde skorstenskonturerna. I hans ateljé hängde länge fem sådana bilder som väckte mycket känslor.

– Alla som kom till min ateljé hade åsikter om vad bilderna betydde – att det handlade om katastrofer, krematorier, miljöförstöring och så vidare. Flera ansåg också att jag hade freudianska inslag i konsten och att jag hade problem med min pappa. Som jag såg det tolkade de egentligen sig själva. Det var intressant och jag ville se vart det ledde.

1992 blev Jan Svenungsson inbjuden att delta i utställningen Rum Mellan Rum på Moderna Museet i Stockholm.

Där byggde han sin första skorsten, tio meter hög, bara tre meter utanför glasfasaden till museet.

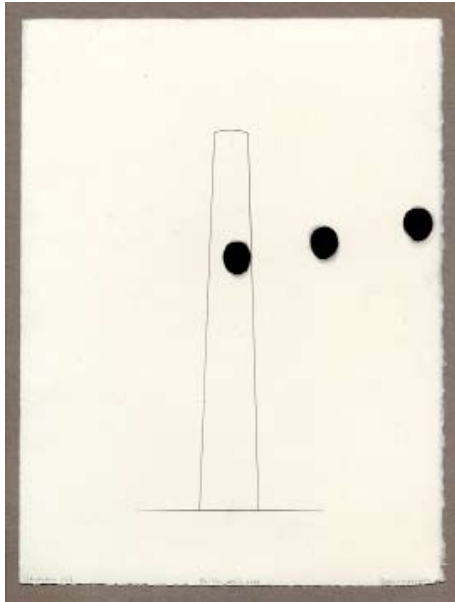
– Jag lyckades hitta två murare som kunde göra jobbet. Jag blev hantlangare och fick lära mig massor om konsten att mura. Vi byggde den så lik en riktig skorsten att det var svårt för många att acceptera att det var konst.

Skorsten nummer två beställdes året därpå av Pontus Hultén till en utställning i Taejon i Sydkorea. Den blev en meter högre än den första och när det var dags att bygga skorsten nummer tre i Kotka i Finland 1995, blev höjdningsprincipen.

– Kapitalismen, alltså vår moderna värld, bygger på ökning. Att skorstenarna blir högre och högre motiverar också att jag gör nya hela tiden. Det blir svårare och dyrare för varje gång. Skorsten nummer nio är min senaste, den byggdes 2008 i Hamm i Tyskland och är 18 meter hög.

Sommaren 2011 deltog Jan Svenungsson i utställningen "Spiele im Park" i Potsdam i Tyskland. Här byggde han en fyra meter hög ofullbordad skorsten. Allt lämnades kvar på platsen, som om byggjobbarna hade gått hem – byggbarack, byggredskap och tegel. En skylt talade om att det var tillträde förbjudet och att "... I morgon kommer bygget att återupptas." Idén liknar den som Jan Svenungsson hade i verket Fundament som gjordes till utställningen Slottsbacken i Uppsala 1998. Fundament består av en granitplatta med samma diameter som den första skorstenen, 140 centimeter, med texten "I morgon kommer ett torn att byggas på den här platsen".

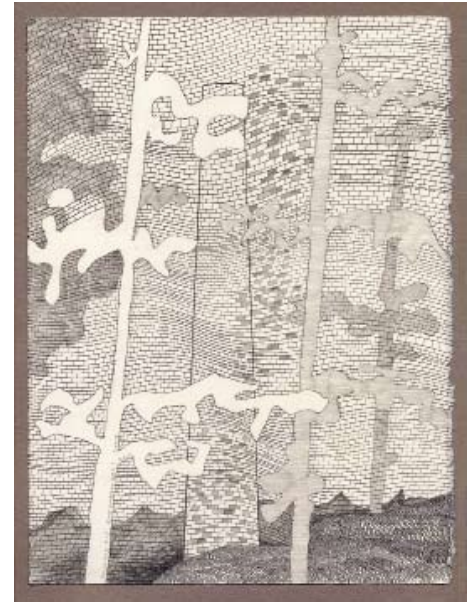

"Skorsten # 13", blyerts 2007

"Skorsten # 7", blyerts 2007

"Skorsten # 15", blyerts 2007

"Baustelle Villa Schöningen" installation på Museum Villa Schöningen, Potsdam, Tyskland 2011

– För mig är materialet viktigt. Om granitfundamentet en dag skottas över kommer det ändå att finnas kvar under jorden. Och hoppet om morgondagen finns där fortfarande.

Jan Svenungsson är mycket intresserad av tidsbegreppet och han gillar långa perspektiv. Det syns även i hans två senaste offentliga uppdrag i Sverige. På Sjövikstorget i Stockholm har Jan Svenungsson placerat tre stora stenblock, rundade av inlandsisen, så att de ser ut att rulla nedför slänten mot vattnet. I en av stenarna har han låtit blåstra in rubriker från tidningarna den dag då verket placerades på torget, den 4 mars 2008. Stenarna blev på så vis ett nutidsdokument att bevara för framtiden. På Slottegymnasiet i Ljusdal lät han samma år mura texten "I morgon är det din tur" i avvikande tegel på ytterväggarna.

– Det var ju en bra tanke, men sen kom finanskrisen. Texten blev ett elakt hot om arbetslöshet, ett hot om att inte få genomföra sina drömmar. Så betraktarens egna förväntningar lästes in. Det var intressant, tycker jag.

Jan Svenungsson utmanar alltid betraktaren. I utställningen Monumental propaganda/Stilla flyter Fyrisån på Uppsala

konstmuseum för femton år sedan visade han foton tagna på platser där Uppsalas offentliga konst finns, eller fanns då. Utmaningen bestod i att han hade retuscherat bort konsten. På liknande sätt arbetar han med sitt måleri idag. Han har arbetat konsekvent med måleri de senaste två åren.

– Mina målningar är först teckningar av skorstensmiljöerna. Sedan tecknar jag om dem utan skorstenar och nu är de små målningar. Men jag vet inte vart det är på väg. En konstnär är aldrig säker. Man är aldrig bättre än sin senaste utställning.

Upprepningen är karaktäristisk för Jan Svenungsson. Och han tänjer på idén om upprepning så långt att han ibland testar att upprepa en idé tills den inte är möjlig längre.

– Det är ett sätt att översätta mig själv. Det har alltid fascinerat mig. Och som konstnär är man själv ansvarig för att skapa ett språk, ett material som åskådaren känner igen. Det blir ett uttryck som konstnären bestämmer. Om mina projekt är intressanta för mig – så hoppas jag att de är intressanta för andra. ✿

"Den nionde skorstenen", 18 m, Firma Jäckering, Hamm, Tyskland 2008